

LBRIS

We know
books

DE ACELAȘI AUTOR:

Viața inversă a lui Cocostel Oatu

Dulce ca pelinul

Biblia pentru furnici

Guantanamo

Jocuri de nenoroc

Bâlciul de argint

Atunci când era mereu duminică

Goarna lui Tuturuz

Poveștile cerului, poveștile pământului

Ștefan
MITROI

Adu-ți aminte
să nu uiți

Cuprins

BARBĂ ROȘIE	7
BUNAVESTIRE	28
CRÂNGUL CĂLĂTOR	45
STRADA VIITORULUI	64
DUMITRU BĂLĂUREANU	81
TONTOROIUL FEMEILOR	97
SURORILE MANTU	114
NUNȚI ȘI ÎNMORMÂNTĂRI	141
LA BÂLCI	159
ZĂREZEAN	175
IERTAREA	191
MUSCALII	207
TRENUL	225
CĂRUȚA CU CÂNTECE	242
LA „BROAȘTE“	256
FRANCEZII	267
CLOPOTUL	281

BARBĂ ROȘIE

Fiecare copil care vine pe lume vine cu o pâine la subsuoară, zice proverbul.

Însă proverbul mai și greșește câteodată, așa cum s-a întâmplat în vara anului 1834, când s-au născut, unul sub ochii celuilalt, doi copii, care au împărțit, o bună parte din viață, aceeași pâine.

Dacă te uiți de pe malul râului Vedea spre apus, vezi, la o depărtare de câțiva kilometri, un deal, pe care-l poți asemui cu burta unei gravide ce stă lungită în iarbă, cu fața spre cer, rugându-se, pesemne, pentru sănătatea fătului care urmează să vadă lumina zilei curând. Numai așa se poate ruga o mamă, privind spre cer, nu spre pământ. Însă nu cerul, ci pământul, a grăbit nașterea acestui copil, ce n-a ieșit din burta unei femei, ci din dorința câtorva negustori de la Dunăre de a scăpa de povara dajdiilor la care îi obliga Regulamentul Organic adus de noua stăpânire rusă.

Li se spunea bulgari, pentru că veniseră la Zimnicea de pe celălalt mal al Dunării, dar erau români bulgarizați. Crezuseră că vor găsi mai multă libertate dincoace, numai că orașul Zimnicea era așezat pe moșia familiei Ipsilanti, unde negustorii erau supuși aceluiași prevederi ale Regulamentului ca locuitorii satelor din împrejurimi, asta însemnând taxe și zile de clacă suplimentare.

Au pornit, unii dintre ei, spre miazănoapte, întemeind, la poalele unei măguri năpădite de vii, târgul Mavrodin. Însă Regulamentul rușilor i-a ajuns din urmă și aici. Atunci, mavrodinenii s-au întâlnit

cu zîmniceii și-au mers la București, să-i ducă o jalbă generalului Kiseleff, care era guvernatorul țării. Acesta n-avea inimă de român. Nici n-ar fi avut cum. Avea însă o inimă bună. Mai bună decât a altor stăpânitori de teapa lui. I-a primit cu înțelegere pe negustorii din sud, sfătuiindu-i să-și cumpere o moșie a lor, pe care să-și ridice un oraș nou, unde, fiind propriii lor stăpâni, nu mai aveau cui să plătească dajdii în plus și nici zile de clacă de îndurat.

O moșie? Ar fi cumpărat ei. Aveau cu ce. Dar de la cine? Și cum?

Au început să caute un loc potrivit, și au pus ochii, după luni și luni de căutări, pe Băcăianca, o moșie a Mitropoliei, dobândită prin donație de la aga Constantin Bălăceanu, Dobre Stolnicul, jupâneasa Anica Vistiereasa și încă vreo trei, patru boieri. Dar Mitropolia, la care intervenise marele boier Mihăiță Filipescu-Buzatu, om cu mare trecere la dregătoriile importante ale țării, la divan, îndeosebi, cerea o altă moșie la schimb.

Obștea constituită pentru înființarea noului oraș nu s-ar fi putut descurca singură. I-a venit în ajutor același boier Filipescu, care a găsit moșia Brezoaia din Dâmbovița. Cum aceasta era mai apropiată decât Băcăianca de București, Mitropolia a consimțit să facă schimbul, astfel că Ilie Simion Țigăneșteanu bătu, către mijlocul verii, primul par al primei construcții din noul oraș.

E vorba de prăvălia lui Aram Repanovici. Cu ea a început viața nou-născutului, care a chiuit de bucurie c-a venit pe lume, dar nu cu vocea lui, ci prin glasurile sutelor de oameni din jur.

Între ei, și o femeie cu burta la gură. Nu se ridicase din iarba de pe câmp. Dealul din depărtare rămăsese la locul lui, și așa avea să rămână tot timpul.

Gravida era o fetișcană oacheșă, cu părul de culoarea cânepii, împletit în două cozi ce-i treceau dincolo de umerii mici. Era desculță și purta pe ea o cămașă lungă, de femeie bătrână. A bunicii sale, probabil, pe care o îmbrăcase la repezeală, înainte de a fugi de acasă. Căci asta făcuse, fugise dintr-un sat aflat la vreo zece kilometri, spre răsărit, de moșia Băcăianca.

Satul se numea Pielea. Fata, pe care o chema Dobrița, n-apucase să ia cu ea la plecare decât cămașa înflorată a bunicii dinspre tată, ca o piele, aproape albă, peste pielea ei, aproape neagră, plină de vânătăi.

Și mai luase și copilul, pe care nu-l văzuse niciodată, dar se gândea mereu la chipul lui, și nu doar la chip, ci și la viața pe care urma s-o aibă, rugându-se în gând să nu semene deloc cu a ei.

De la viața acestuia, pe care o purta de luni bune în pânțele, se trăgea tot răul vieții sale. Și tot de acolo și vânătăile.

Copilul dinăuntru nu învățase încă să dea cu pumnul. Să fi învățat, ar fi sărit s-o apere cu pumnii lui mici de pumnii mult mai mari pe care ea îi primea zilnic. De la părinții săi. Din cauză că rămăsese cu burta la gură, mai bine zis, că ei nu reușeau să afle cu cine. Ea nu voia să le spună.

Le spunea, de spus, dar altceva decât ceea ce așteptau ei.

Cu florile de pe câmp, zicea ea.

Na flori, se înnegura taică-său, altoind-o fără milă. Iar când obosea, îi înflorea spinarea maică-sa.

Numai în burtă să nu dați! se ruga Dobrița de ei. Cu toate că erau oameni, nu câini, ei chiar asta făceau, dădeau.

Se apropia sorocul și bunică-sa i-a spus într-o zi: Du-te la soră-mea, fato! Naște copilul acolo!

Sora bătrânei locuia în Adămești, un sat de pe moșia Băcăianca, așa cum era și Mitropolia, al cărui nume vrusese obștea negusturilor să-l dea noului oraș, din dorința de a-i mulțumi Mitropoliei celeilalte, din București, pentru înlesnirea ce le-o făcuse. Dar, sfătuiți de Filipescu-Buzatu, l-au luat ca naș pe Vodă, fiindcă aveau nevoie de un hrisov de recunoaștere din partea lui.

Așa că i-au zis Alexandria orașului.

Însă până să-i zică, trebuiau să înalțe primele case, urmând planul inginerului austriac Otto von Moritz, care desenase pe hârtie străzile noii așezări. Cele dintre râu și burta gravidei, în lungime de trei kilometri. Cele dintre Poroschia și Nanov, care se întretaiau cu

primele, cu doi sau trei kilometri în plus. Niște linii drepte, mai drepte decât liniile din palma omului. O palmă era și moșia Băcâianca. Însă una de pământ.

Care dintre liniile de pe suprafața ei era a norocului?

Dar cea a dragostei?

Asta nu știa nimeni. Și n-avea să știe, poate, niciodată.

Dobrița s-a luat după linia vieții din palma sa și-a ajuns în capătul podețului de lemn ce lega malurile Vedei, tocmai când se lumina de ziuă.

A auzit niște voci de oameni în depărtare și a pornit într-acolo.

Un bărbat robust bătea un par ascuțit în pământ.

Dobriței îi atârna tot mai greu burta. Abia se mai ținea pe picioare. Era un pâlț mare de oameni în jurul celui ce înfigea cu lovituri de baros parul în țărână.

A simțit că începe să se învârtă câmpul cu ea. Avea să cadă dacă nu se ținea de ceva. Dar de ce să se țină? Căci, în afară de oamenii aceia și de parul din mijlocul lor, erau doar iarbă verde și flori cât vedeai cu ochii. Altceva nimic.

S-a strecurat cu mari eforturi printre oameni și-a ajuns lângă par. N-avea încotro, trebuia să se țină de el. Și s-a prins cu amândouă mâinile de par, dându-i drumul, câteva clipe mai târziu, când au apucat-o durerile facerii.

– Ce e cu femeia asta aici? a întrebat unul dintre negustori. Ce are de gând să facă?

– Un băiat, nu se vede? i-a răspuns o grădinăreasă din Mitropolia, care venise să vadă și ea cum se naște noul oraș.

Și iată că văzuse acum născându-se un copil.

Mai exact, doi, pentru că și orașul, și fiul Dobriței veniseră pe lume în același timp. Puiul de om, căruia îi fusese chiar grădinăreasa moașă, se pusese pe țipat, dar cu vocea celui alt copil, care nu se folosise nici el de vocea lui, ci de glasurile vesele ale oamenilor de pe câmp.

Erau amândoi copii din flori.

Orașul, al florilor de pe moșia Băcâianca!

Pruncul din brațele femeii din Mitropolia, al celor în care se culcase, toropită de dulceața vinovată a dragostei, fetișcana aceea oacheșă fugită de acasă!

Moașa i-a spus tinerei mame că vrea s-o ia, împreună cu copilul, la ea acasă, la Mitropolia.

Dobrița nu s-a împotrivit.

– Când te întrezezi, i-a strigat Aram Repanovici, din urmă, să vii să lucrezi la mine la prăvălie. O să am nevoie de o slujnică.

Fătul a primit numele de Dumitru, după numele bărbatului moașei.

Dumitru Bălăureanu!

Nu s-a știut, până în 1842, nimic despre el.

Fostul spătar Alexandru Dimitrie Ghica, ajuns domn regulamentar în Muntenia, era tot un fel de nou-născut și el. Duraseră câteva luni chinurile facerii, cât fusese nevoit să aștepte la Istanbul, până ce-i îngăduise sultanul să se ploconească la picioarele lui și să-i pupe papucii.

Scutecul în care l-a înfășat padișahul după aceea se numea caftan domnesc.

Pruncul voievodal s-a întors gata crescut în țară. Avea fix 39 de ani, când a intrat cu careta domnească în București. Barba îi rămăsese la fel de roșie, întocmai cum o avea înainte de a merge la Istanbul. Așa l-a și recunoscut mulțimea ce venise să caște gura. Să nu fi fost căpitanul de dorobanți al agiei și dorobanții care făceau parte printre oamenii ce nămețiseră străzile, rămânea împotmolit alaiul.

În urma dorobanților, se înșirau comisarii, ipocomisarii și aga. La urmă de tot, venea militarimea călăreață.

Domnitorul stătea singur în caretă, după cum cerea vechiul obicei. Avea capul descoperit. Pălăria cu pană albă de struț o ținea la picioare.

Zece vizitii se îngrijeau de bunul mers al cailor. Toți în uniforme noi. Doi în față, doi îndărătul caretei, iar șase, mergând pe jos, de-o parte și de alta a cailor. A celor doisprezece cai înhămați la caleașcă.

Patruzeci și opt de potcoave vânturau praful de pe ulițe, deși fuseseră trimiși din vreme mai mulți sacagii să stropească drumul cu apă. Ar fi fost însă nevoie de toată apa Dâmboviței ca să astâmpere praful. Mai cu seamă că era miezul verii, când vîpia și uscăciunea își făceau de cap, pârjolind totul în cale. Până și în calea domnitorului!

Dar încă tânărul Ghica n-avea ochi pentru asta. Și nici pentru mulțimea ce-l aclama de pe margine. Se vedea, oriîncotro se uita, doar pe sine. I se revărsa chipul din caretă pe stradă, iar de aici, în tot orașul. Nu era loc în care să nu dea cu ochii de barba sa roșie. Flutura în ferestrele caselor, în copaci, chiar și între malurile Dâmboviței, de-a lungul podului peste care tocmai treceau.

Se ploconise, într-adevăr, în fața sultanului și atinsese cu buzele vârful condurilor, care nu erau mulți, numai doi, așa că n-avusese cine știe ce de pupat. Dar și dacă ar fi fost o sută de conduri, ceea ce ar fi însemnat ca mai-marele puterii suzerane să aibă o sută de picioare, lucru perfect posibil la un monarh cu puterea lui, el i-ar fi pupat pe toți. Pupăturile alea îl făcuseră să fie ce era acum.

Putea oare să fie de cincizeci de ori mai mult decât atât? Poate că da. Dar nu i-ar fi folosit la nimic, căci țara pe care o avea de condus era mică, însă îndeajuns de mare pentru rangul cu care se întorsese de la Istanbul.

Trezit brusc la realitate, Vodă își chemă iute barba roșie înapoi și intră mulțumit, dimpreună cu alaiul ce-l însoțea, în curtea palatului domnesc.

*

Grigore Mavrozanfir, locuitor de vază al Alexandriei, oraș căruia sătenii din împrejurimi îi ziceau Lisândrie, deși nimeni nu fusese auzit să-i spună lui Vodă, care îl nășise, Lisandru, în loc de Alexandru, se aflase, în ziua aceea de iulie, în București și văzuse cu ochii lui tot balamucul festiv al înscăunării.

Se scurseseră opt ani de atunci și Alexandru Dimitrie Ghica promisesese în repetate rânduri c-o să viziteze noul oraș, dar nu-și găsisese niciodată timp pentru asta. Semnase, ce-i drept, cu doi ani în urmă, hrisovul de recunoaștere a întemeierii lui, urmare a insistenței fruntașilor acestuia pe lângă fratele domnitorului, Mihai Ghica, precum și pe lângă Iancu Manu, care insistaseră, la rândul-le, împreună cu mai vechiul ocrotitor al locului, Mihăiță Filipescu, pe lângă Vodă, înduplecându-l în cele din urmă.

Orașul avea un motiv în plus să-l aștepte cu nerăbdare pe conducătorul țării. Își arătase recunoștința de a-l avea naș de botez trimițându-i, în semn de mulțumire, un mic dar, constând într-un morun de Dunăre și șase putineie cu icre negre, chiar imediat după întemeiere.

Socoteau acum că venise totuși vremea ca Vodă să vadă la fața locului cât de mare crescuse orașul. Și crescuse destul, liniile desenate de inginerul austriac se umpluseră de case. Apăruseră și primele biserici.

Una, pentru cei din vale, cealaltă pentru cei din deal, căci Lisândria era împărțită în două.

Privind de la înălțimea viilor de pe deal, vedeai în dreapta străzile și biserica vălenilor.

Delenii erau în partea stângă, spre Nanov, de cealaltă parte a străzii principale, care se întindea de pe malul Vedei până la poalele dealului, împărțind orașul în două jumătăți egale.

Nici vorbă ca delenii să fie mai sus decât vălenii, așa cum erau viile față de apa râului, iar vălenii mai jos decât delenii, cum era șesul față de deal.

În orice caz, dacă împătureaui orașul, apropiind partea din deal de cea din vale, constatai cu ușurință că bisericile se suprapuneau, după cum, tot așa, se suprapuneau cele două piețe, una aflată în stânga, cealaltă, în dreapta străzii principale.

Al dracului neamț, spuse Mavrozanfir, privind în depărtare din capătul celor o sută de hectare ale podgoriei sale.

Venise să vadă dacă merge bine culesul. Carele vârfuite cu struguri curgeau fără conținere la vale. Cele mai multe, spre crama lui, care se găsea chiar pe strada principală, cam pe la jumătatea ei, în apropierea casei în care locuia, numită de alexândreni palat. Erau câteva astfel de palate în tot orașul. Dacă le dădeai jos basoreliefurile făcute din ghips, observai că toate aceste case încăpătoare, cu zece sau chiar douăzeci de odăi, au, în loc de coloane, trunchiuri de copac lipite cu humă și spoite cu var. Asta nu le micșora cu nimic trufia care era pe măsura trufiei proprietarilor lor. Aceștia erau printre cei mai înstăriți oameni ai Alexandriei. Aveau și de ce să fie înfumurați. Grigore Mavrozanfir, mai mult decât toți, fiindcă era cel mai bogat dintre ei. Cu toate acestea, se purta ca un om normal. În prăvăliile sale, intrau de două, ba chiar trei ori mai mulți cumpărători decât în cele ale negustorilor celorlalți. Și nu pentru că principala marfă pe care o vindea el erau rachiul și vinul, existau treizeci de prăvălii în oraș care făceau asta, ale lui fiind doar patru dintre ele, ci fiindcă el nu umbla niciodată cu nasul pe sus, deși avea suficiente motive să umble, pe de-o parte, datorită averii sale, pe de alta, datorită nasului, care întrecea toate nasurile din ținut în lungime.

Era un mare negustor de vorbe bune Mavrozanfir. Vorbe pe care le vindea la pachet cu rachiul și vinul. Oamenii credeau că le primesc gratis, dar plăteau, fără să bage de seamă, și pentru ele. Însă ei erau mulțumiți, altminteri nu i-ar fi trecut atât de des pragul.

Asta urma să facă și domnitorul, despre care se auzea c-o să viziteze Alexandria curând. Cum nu putea să plece în aceeași zi, avea să rămână peste noapte în oraș. Și unde, dacă nu în casa lui Mavrozanfir, care era cea mai încăpătoare și mai luxoasă dintre toate? Negustorul tremura de emoție. Adică dormitorul o să măie peste noapte în casa lui? Da, chiar așa! Se oferise el însuși să-l găzduiască, și comitetul de primire se învoise, acceptând propunerea fără să șovăie.

La Mavrozanfir era cel mai bine. Palatul său nu era de dimensiunile celui domnesc, asta când priveai din afară, însă pe dinăuntru erau comparabile. Poate că nițel mai arătos cel din Alexandria. Dar Vodă, obosit de drum și de ceremonia zgomotoasă a primirii, n-o să bage probabil de seamă.

Totul era pregătit. Numai să se adeverească odată zvonul c-o să vină!

Mavrozanfir simțea, privind din capătul viilor sale, spre linia orizontului, în spatele căreia se găsea capitala țării, că ziua aceea se apropie. Numai să fie una la fel de mierie ca asta, când se culegeau ultimii struguri și roiau albinele peste tot.

– Da, domnule, zise negustorul, nu i-a tremurat deloc mâna neamțului. A făcut străzile drepte ca dunga de la pantaloni.

– De la pantalonii cui? Întrebă de alături Aram Repanovici, proprietar de vie și el, care trăgea pofțicios din lulea, gonind cu dosul palmei fumul spre orașul de jos, supărat parcă pe arhitectul străin că desenase străzile atât de drepte, nelăsând-o nici măcar pe una să șerpuiască, așa cum șerpuia fumul pe care-l gonea întruna.

– De la pantalonii nemțești ai domnitorului! răspunse Mavrozanfir într-un târziu.

– Bine c-a început moda să se schimbe, zise celălalt. Cum ar fi arătat acum urbea noastră dacă străzile semănau cu dunga de la șalvari?

Mavrozanfir râse scurt. Apoi spuse:

– Ia uită-te la biserici!